

**BOLALARDA SAVOD O'RGATISHNING ZAMONAVIY INTERAKTIV
USULLARI**

Otaboyeva Dilshoda Sa'dulla qizi
Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti

Annotatsiya: Maqolada bolalarda savod o'rgatishning zamonaviy interaktiv usullari tahlil qilinadi. Yangi pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar bolalarga savod o'rgatishda samarali vosita sifatida keng qo'llanilmoqda. Zamonaviy interaktiv usullar bolalar uchun ta'limni qiziqarli va o'rganishga yo'naltirilgan qiladi, ularga o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Maqolada interaktiv ta'lim metodlari, ularning o'ziga xos jihatlari va bolalarda savod o'rgatish jarayoniga ta'siri haqida so'z yuritiladi. Interaktiv ta'lim usullari, masalan, raqamli o'yinlar, onlayn platformalar, vizual va eshittirish texnologiyalari yordamida bolalarning o'zlashtirish darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, bunday usullarning pedagogik asoslari va amaliy qo'llanilishi ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar:

Savod o'rgatish, interaktiv usullar, bolalar ta'limi, raqamli o'yinlar, onlayn platformalar, pedagogik texnologiyalar, ta'lim metodlari, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Hozirgi kunda ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarning qo'llanilishi katta o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Maktabgacha ta'lim bosqichida, ayniqsa bolalarda savod o'rgatishda interaktiv usullarning ahamiyati ortmoqda. Interaktiv ta'lim metodlari, o'zining qiziqarli va samarali bo'lishi bilan, bolalarning ta'lim jarayoniga faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi. Bu usullar bolalar uchun faqat bilim olish vositasi emas, balki ularning muloqot qilish, fikrni ifodalash, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Savod o'rgatishda interaktiv usullar faqat o'qituvchilar uchun emas, balki bolalar uchun ham o'zgaruvchan va innovatsion tajriba yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, kompyuter o'yinlari, multimedialar, onlayn dasturlar, smartfonlar va planshetlar yordamida bolalar har bir so'zni eshitish, ko'rish va yozish jarayonlarini samarali tarzda o'rganadilar. Bu esa bolalarning savod olish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi.

Maqolada savod o'rgatishda qo'llaniladigan zamonaviy interaktiv usullar, ularning pedagogik asoslari va amaliyotdagi qo'llanilishi haqida batafsil so'z yuritiladi.

Asosiy qism**1. Savod o'rgatishning interaktiv usullari**

Savod o'rgatish jarayonida interaktiv usullarning qo'llanilishi bolalarning bilim olish jarayonini faollashtiradi va qiziqarli qiladi. Bunday usullar orqali bolalar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga, turli vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilishga, muloqot qilishga va ijodiy fikrlashga o'rganadilar. Quyidagi interaktiv usullar savod o'rgatishda keng qo'llaniladi:

- **Raqamli o'yinlar va dasturlar:** Raqamli o'yinlar va interaktiv dasturlar bolalarga savod o'rganishning eng samarali va qiziqarli shakli bo'lishi mumkin. Masalan, o'yinlar yordamida bolalar harflar, so'zlar, tovushlar va ularning tovushli kombinatsiyalarini o'rganadilar. Raqamli o'yinlar orqali bolalar o'zlashtirish jarayonini qiziqarli tarzda davom ettiradilar. O'yinlar yordamida bolalar, masalan, tovushlarni ajratish, harflarni to'g'ri yozish, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish kabi ko'nikmalarni mustahkamlashadi.

- **Multimediya materiallari:** Videolar, animatsiyalar va ta'limiy audio materiallar bolalar uchun savod o'rganish jarayonini yanada tushunarli va qiziqarli qiladi. Multimediya vositalarining taqdimoti yordamida bolalar harflar va so'zlar bilan bog'liq vizual va eshitish ma'lumotlarini tezroq o'zlashtiradilar. Bu usul yordamida bolalarga tovushlarni eshitish, so'zlarni aytish va ularni yozishda yordam beradi.

- **Onlayn platformalar va mobil ilovalar:** Onlayn ta'lim platformalari va mobil ilovalar bolalarda savod o'rgatishning yanada samarali usuli bo'lishi mumkin. Mobil ilovalar va ta'lim platformalari yordamida bolalar turli xil o'quv materiallarini mustahkamlashlari mumkin. Bu ilovalar ko'pincha bolalarni individual ravishda o'rgatish imkonini beradi, chunki ular o'quv materiallarini o'z sur'atida o'rganishlari mumkin.

- **Interaktiv darsliklar:** Zamonaviy interaktiv darsliklar yordamida bolalar har bir so'zni ko'rish, eshitish va yozish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interaktiv darsliklar harflar, so'zlar va ularning talaffuzlarini avtomatik tarzda taqdim etadi, shuningdek, bolalarga turli mashqlarni bajarish, so'zlarni yozish va talaffuz qilishda yordam beradi.

Interaktiv Usullarning Pedagogik Asoslari

Interaktiv usullarni ta'lim jarayoniga kiritishda pedagogik asoslar juda muhimdir. Ular nafaqat ta'lim metodlarini modernizatsiya qilish, balki bolalarning rivojlanish ehtiyojlarini inobatga olish, ularning faolligini va ijodkorligini oshirishga xizmat qiladi. Interaktiv yondashuvlar asosan konstruktivizm va faol ta'lim metodlariga asoslanadi. Konstruktivizm nazariyasi bo'yicha, bolalar o'rganish jarayonida faol ishtirok etishlari kerak, ular yangi bilimlarni o'z tajribalari va atrof-muhit bilan aloqasi orqali o'zlashtiradilar.

Konstruktivizm bolalar o'z bilimlarini faol ravishda qurishlarini ta'minlashga yordam beradi, bu esa interaktiv metodlarning samarali bo'lishining asosiy sabablaridan biridir. Masalan, bolalar raqamli o'yinlar yoki interaktiv darsliklar orqali

o'rgatishni boshlaganda, ular o'rganish jarayoniga butunlay ishtirok etadilar, avvalgi bilimlarini yangi vaziyatlarda sinab ko'radilar va tajriba orttiradilar. Shuningdek, faol ta'lim usullarida, o'quvchilar bir-birlari bilan o'rganishadi, bu esa o'z navbatida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Bu pedagogik yondashuvlar interaktiv metodlarni samarali qo'llashga imkon beradi. Aynan shuning uchun interaktiv usullar o'quvchilarning nafaqat intellektual, balki ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi.

5. Interaktiv Usullarning Ta'lim Samaradorligiga Ta'siri

Savod o'rgatishda interaktiv usullarning samaradorligi bir necha jihatdan ko'zga tashlanadi. Bularning barchasi bolalarning ta'lim jarayonida faolligini oshirish, o'rganishni qiziqarli qilish va bilimni mustahkamlashni ta'minlashga yordam beradi.

- Ko'proq ishtirok etish va faollik: Interaktiv usullar bolalarni ta'lim jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. Raqamli o'yinlar, interaktiv mashqlar, onlayn darslar bolalarni muammolarni hal qilishda va yangi bilimlarni o'rganishda faol ishtirok etishga majbur qiladi. Bu usullar, ayniqsa, bolaning o'z bilimlarini tekshirib ko'rishi va mustahkamlashi uchun juda samarali hisoblanadi. Masalan, "harfni top" o'yini yoki tovushlarni moslashtirish kabi o'yinlar bolalar uchun o'rganish jarayonini ancha qiziqarli qiladi va ularni ta'limga yanada jalb qiladi.

- Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: Interaktiv usullar bolalarda faqat bilimlarni emas, balki amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantiradi. Bunda bolalar o'rganayotgan harflar va so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, yozish, va o'qish jarayonida faollashadilar. Bunday amaliy mashqlar ularning kognitiv rivojlanishiga yordam beradi, ularning diqqatini va xotirasini yaxshilaydi.

- Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish: Interaktiv usullar ta'lim jarayoniga bolalarning bir-biri bilan hamkorlik qilishiga imkon beradi. O'quvchilarning o'yinlar orqali birgalikda ishlashlari, masalan, harflarni topish yoki so'zlarni to'g'ri joylashtirish kabi vazifalarni bajarish orqali ularning ijtimoiy ko'nikmalari rivojlanadi. Ular bir-birlariga yordam berib, jamoada ishlashni o'rganadilar, bu esa ular uchun hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhimdir.

- Raqamli va vizual materiallar yordamida o'rganish: Raqamli vositalar, shu jumladan video, animatsiya va vizual materiallar bolalarning o'rganish jarayonini yanada yaxshilaydi. Masalan, harflar va tovushlarni o'rganishda animatsiyalar yordamida bolalar so'zlarning to'g'ri talaffuzini va yozuvini ko'rishlari mumkin. Shu tarzda, ularning savodga oid qobiliyatlari vizual va eshitish sezgilari orqali mustahkamlanadi.

6. Savod o'rgatishda Interaktiv Usullarning Keng Qo'llanilishida Yuzaga Keladigan Muammolar

Interaktiv usullarni maktabgacha ta'lim jarayonida qo'llashda ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud. Texnologiyalarning ishlashdagi muammolar, o'qituvchilarni tayyorlashda kamchiliklar va texnik ta'minotning yetishmasligi kabi masalalar muhim ahamiyatga ega.

2. Pedagogik asoslar va samaradorlik

Savod o'rgatishning zamonaviy interaktiv usullari pedagogik asoslar bilan mustahkamlanadi. Ular bolalarning o'ziga xos ehtiyojlarini inobatga olgan holda qo'llanilishi kerak. Interaktiv metodlar bolaning rivojlanish bosqichiga moslashtirilgan va uning intellektual qobiliyatlarini hisobga olgan holda o'rganish jarayonini tashkil etadi.

- Individual yondashuv: Har bir bola o'rganish jarayonida o'z sur'atiga ega. Ba'zi bolalar tez o'rganadilar, boshqalari esa sekinroq rivojlanadi. Interaktiv ta'lim usullari individual yondashuvni ta'minlashga yordam beradi. Bolalar o'z sur'atida o'rganishlari, o'z bilimlarini mustahkamlashlari va tajriba oltirishlari mumkin.

- Samaradorlikni oshirish: Interaktiv metodlar bolalarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faollashtiradi. Bu esa o'z navbatida o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Ta'lim jarayoniga interaktiv metodlarni kiritish, bolalarda faol ishtirokni rag'batlantiradi va ularning o'qish va o'rganishdagi muvaffaqiyatlarini yaxshilaydi.

- Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: Interaktiv usullar bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. O'yinlar, multimedia materiallari va boshqa interaktiv vositalar orqali bolalar yangi g'oyalar yaratishni, muammolarni hal qilishni va o'z fikrlarini ifodalashni o'rganadilar.

3. Interaktiv usullarning ta'lim jarayonidagi roli va afzalliklari

Savod o'rgatishning interaktiv usullari nafaqat o'qituvchilarga, balki bolalarga ham ko'plab afzalliklar yaratadi. Ularning ta'lim jarayoniga qo'shgan hissasi quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

- Bolalar uchun qiziqarli va samarali o'rganish: Interaktiv usullar bolalarni o'qishga qiziqtiradi. Ta'lim jarayoni yanada qiziqarli, ko'ngilochar va samarali bo'ladi. Bu esa bolalar uchun o'rganishning yangi shakllarini taqdim etadi va ularning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi.

- Ko'nikmalarni osonlashtirish: Interaktiv metodlar bolalarga harflar, tovushlar va so'zlar bilan bog'liq ko'nikmalarni o'rgatishda yordam beradi.

Xulosa

Zamonaviy interaktiv usullar bolalarda savod o'rgatish jarayonini yangi, innovatsion darajaga olib chiqadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi va pedagogik metodlarning modernizatsiyasi bolalarga o'rganishning qiziqarli va samarali shakllarini taqdim etadi. Raqamli o'yinlar, onlayn platformalar, multimedia

materiallari va interaktiv darsliklar bolalarning o'zlashtirish jarayonini yengillashtirib, ularni o'qishga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi. Shuningdek, interaktiv metodlar bolalar uchun individual yondashuvni ta'minlash, har bir bolaning o'rganish sur'atini inobatga olish imkonini beradi.

Bolalarda savod o'rgatishda interaktiv usullarni qo'llash o'qituvchilarni pedagogik yondashuvlarni yangilashga undaydi, bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi. Ta'lim jarayonida bolalar nafaqat harflar va so'zlarni o'rganadilar, balki ijodiy va analitik fikrlash, muloqot qilish, va masalalarni hal qilish kabi ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Interaktiv usullar yordamida bolalar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga o'rganadilar va bu ularga kelajakda yanada mustahkam bilim bazasini yaratishga yordam beradi.

Biroq, bu usullarni qo'llashda texnik resurslar va o'qituvchilarni tayyorlash masalalari muhim ahamiyatga ega. Axborot texnologiyalarining to'g'ri va samarali qo'llanilishi uchun o'qituvchilarni yangi pedagogik metodlarga moslashtirish va texnik yordamni ta'minlash zarur. Shuningdek, bolalarning sog'lig'ini inobatga olgan holda texnologiyalardan foydalanishning optimal muddatlarini belgilash muhimdir.

Savod o'rgatishning zamonaviy interaktiv usullarining samarali qo'llanilishi ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilashga imkon beradi. Bu usullar bolalarga o'zlarining bilimlarini mustahkamlash, yangi ma'lumotlarni o'rganish, va o'zlarining kreativ potentsiallarini rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Adabiyotlar

1. Flewitt, R. (2013). *Multimodal Literacies and Early Childhood Education*. Journal of Early Childhood Literacy.
2. Harrison, C. & Thomas, M. (2011). *The Role of Information Technology in Early Childhood Education*. Routledge.
3. Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2007). *Children and Internet Safety: What Are the Risks and How Can We Protect Them?*. Information, Communication & Society.
4. Lillard, A. S. (2017). *The Impact of Screen Media on Children: A Research Review*. American Psychological Association.
5. UNESCO. (2014). *ICT in Education: A Curriculum for the 21st Century*. Paris: UNESCO.